

NOVICA

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 24. marca 1855.

List 24.

Na česa naj gospodar pazi, kadar dnar na pósito jemlje?

(Konec.)

Povedali smo od tega našim gospodarjem, kje naj si nikar ne izposojajo dnarja, in kakošnega dolžnega pisma naj nikar ne podpisujejo. Radi bi jim sedaj tudi še povedali, kje naj ga išejo na pósito, — al tega, kakor smo že rekli, nismo v stanju, ker to se ravna po mnogoterih okoljshinah, v katerih se tisti znajde, ki dnarja potrebuje. Vendar jim hočemo kaj malega nasvetovati, kar bi jim utegnilo v prid biti.

Dnar se izposoja ali od kakega premožnega moža, ali pa iz kake javne (očitne) dnarnice, posojilnice itd.

Moža najti, ki nam more in hoče kaj posoditi, je lože ali težje, kakor je kdo tu in tam bolj znan, in kakor se včasih ravno primeri, da zadene na človeka, ki ima dnarja odveč. Do tacega moža pa pridemo ali naravnost sami, ali pa po mešetarjih, ki nam pomagajo, da nam kdo kaj posodi. Pri taci mešetarjih, če niso pošteni ljudje, se je pa treba varovati, da za prijaznost, katero so nam skazali, ne terjajo prevelikega plačila, in za tega voljo je treba vediti, kaj postava o tem pravi. Po postavi ne sme mešetar, ali, če je tudi več mešetarjev, ne smejo vsi skupaj več za mešetarstvo terjati, kakor od 100 goldinarjev le 30 krajc. Kar čez to vzamejo, ali kar si pod katerim koli imenom čez to izgovore, je zoper postavo, ki take, če izposojevavec toži, s povračilom dvojnega zneska kaznuje.

Javnih, cesarskih ali ne cesarskih zalogov ali dnarnic je več, pri katerih se tudi včasih dnar na pósito dobiva, postavimo, posojilnice, hranilnice (šparkase), cesarske kase, ki imajo shranjene otroške dnarje, fare, ki imajo cerkvene dnarje itd.

Kjer koli se nam bo tedaj dnar na pósito dal, se bo treba z dolžnim pismom zavezati, da bomo činž odrajtovali in dolg ob izgovorjenem času povernili; v poroštvo tega se dolžno pismo na njivo, senožet, hišo ali kako drugo posestvo dolžnika vpiše (vtabulira). Le med posebno dobrimi znanci se kaj tacega ne terja. Ravna se pa v tem navadno tako, da upnik ne izroči dnarja dolžniku pred, dokler dolžno pismo ni vtabulirano. To je pa tudi potreba, zakaj upnik mora gotovost v rokah imeti, da je izposojeni dnar zavarovan (zažihran), ker na samo besedo, da na gruntu ali posestvu njegovem ni nobenega dolga ali da ga je le tako malo, da se novi upnik nima škode bati, se upnik ne mora zanašati, zakaj v tem, ko gospodar novega posojila iše, se zna kak drug upnik prenotirati na ravno tisto posestvo, in dolžnik še morebiti sam tega vedil ni.

Kakor tedaj dolžnik upniku ne more za zlo jemati, ako mu ne dá dnarja pred, dokler ni dolžno pismo v gruntne bukve vpisano, tako pa tudi upnik ne sme dolžniku zameriti, če on, dokler ni še dnarja zares prejel, od upnika terja, da mu dá nasprotni list, v katerem pravi, da v dolžnem pismu imenovanega zneska še odšteli, ampak da ga bo še le takrat, ko

bo dolžno pismo pravomočno vtabulirano. Taki nasprotni list je potreben dolžniku, sicer je v veliki nevarnosti, ako upnik ni pošten človek ali če nenadoma umerje in dolžno pismo v druge roke pride, ki se derže tega, kar je v dolžnem pismu zapisanega, čeravno zna biti, da dolžnik še ni dnarja prejel. V taci okoljshinah ni potem družega dokaza, kakor da se tistemu, ki na tako krivo dolžno pismo toži, razsodna prisega (Haupteid) naloži.

Kdor pa iz javnih cesarskih ali družih zalogov ali dnarnic dnar na pósito jemlje, večidel tek nasprotnih pisem ne potrebuje, ker je že zadosti, ako mu dotična kancelija pisanje v roke dá, da bo berž po vtabuliranem dolžnem pismu dnar prejel. Kdor iz kakošne taci dnarnic hoče dnarja na pósito dobiti, mora celi naj novejši izpisek (ekstrakt) iz gruntnih bukev in pa osnovo dolžnega pisma, kakor ga misli narediti, predložiti. Javni cesarski ali drugi zalogi izposojajo dnar le proti postavnemu zavarovanju. Postavna varnost kakšnega posojila pa se tista imenuje, kedar vsi na hišo že poprej vpisani dolgovi s tem novim dolgom vred polovice prave hišne vrednosti ne presežejo, — pri zemljiših (gruntih) pa, če ne presežejo dveh tretjin vrednosti. Javne (očitne) dnarnice pa ne posojajo rade dnarja na same hiše brez zemljiša, pa tudi na mline brez zemljiša ne.

Po „Now. kal. hosp. česk.“

Gospodarska novica.

Maslo iz ogeršičnega olja.

Važna novica posebno ob dragini je bila te dni na znanje dana v zboru dunajske obertnijske družbe. Gosp. dr. Heinrich je pokazal in zboru pokusiti dal maslo iz ogeršičnega olja, ki ga napravljaneka fabrika blizo Lipskega (Leipzig) na Nemškem. Po okusu je to maslo bolje kakor svinsko salo, in tako dobro kakor vsaka druga mast; tudi je dober kup, ker cent velja le 30 do 36 fl. Za pekarije je nek posebno pripravno; gosp. dohtar je obljubil prihodnjič zbor pogostiti z nekim takim pečivom.

Zdravilstvo.

Suhe češplje — krepko zdravilo.

Kdo bi bil mislil, da češplje, ki jih gospodar suši za vžitek doma ali za prodaj, imajo tudi tako imenitno zdravilno moč v sebi! „Saj to ni nič novega — se nam bo morebiti na to odgovorilo — to že vémo, da češpljevo vodo piti je dobro v marsikteri bolezn, in da češplje odperajo trebuh“. Al od tega ne bomo tukaj govorili; povedali bomo vse kaj družega, namreč da suha češplja, položena s svojo notranjo platjo, ali, kakor pravimo, s svojim mesom na rane, v katerih se divje meso napravlja (wildes Fleisch wuchert), je gotovše zdravilo kakor žgan galún ali kakošen drug razjediven lek. Ko bi se ne bili tega očividno prepričali, bi ne bili verjeli; ker pa smo s svojimi očmi to sedaj že večkrat vidili na bolnih